

CD's

EEN VERRASSING, deze *Mr. Abels' Fine Arts*. Allereerst vanwege de muziek, met name 24 korte virtuoze composities voor viola da gamba. Maar ook de figuur van Mister Abel is de moeite waard om kennis mee te maken.



Carl Friedrich Abel was in Leipzig een van de leerlingen van Johann Sebastian Bach. Hij was afkomstig uit Köthen, waar zijn vader Christian Ferdinand nog altviol had gespeeld onder de leiding van de grote componist aan het hof van de muzikminnende vorst Leopold von Anhalt-Köthen. De prins was een strenge calvinist en dus was er aan het hof geen behoefte aan liturgische muziek.

Des te meer wilde de vorst orkest- en kamermuziek, en het is dan ook in Köthen dat Bach zijn beroemde zes Brandenburgse concerten schreef, het eerste deel van *Das wohltemperierte Klavier* en... een veertigtal zogeheten wereldlijke cantates. In dezelfde periode componeerde Bach er ook ander beroemd werk: de zes suites voor solo cello en de drie sonates en drie partita's voor solo viool. Later zal zijn leerling Abel eveneens uitblinken in het solistisch werk, maar dan voor de viola da gamba.

Abel knoopte in Leipzig vriendschap aan met de jongste zoon van de meester, Johann Christian. Halfweg de achttiende eeuw werd Abel gambist aan de hofkapel in Dresden, een positie die hij kort vóór de Zevenjarige Oorlog verliet, om zich te vestigen in Londen, waar hij met zijn vriend Johann Christian hoogst succesrijke concerten gaf. Tot zijn dood in 1787 bleef Carl Friedrich Abel wonen in de Britse hoofdstad.

Abel beperkte zich niet tot het gambaspel, want hij was ook een meer dan voortreffelijk klavecimbelspeler en schreef zelf heel wat klavierconcerten en kamermuziek. Zijn beste wijn haalde hij evenwel boven voor een kleine uitgelezen groep vrienden, onder wie beroemdheden als de schilder Thomas Gainsborough of de schrijver Laurence Sterne.

Abel sprak niet veel woorden, maar liet zijn gevoelens spreken in zijn solo-improvisaties bij de haard. Vierentwintig van deze miniatures werden gebundeld op deze cd. Het is bezonnen, maar tegelijk emotievolle muziek, die weinig meer gemeen heeft met de abstracte, haast mystieke *Pièces de viole* van Marin Marais. Carl Friedrich Abel was immers zoals zijn vriend Johann Christian Bach een aanhanger van de *Mannheimer Schule*, een muziekrichting die in het spoor van de componist Johann Stamitz het gevoel in de muziek promootte.

Deze *Empfindsame Stil* zweert bij rijke, gevoelige en sierlijke melodieën en grote afwisselingen in gemoedsstemmingen. Kortom, verfijnde, zelfs bevallige muziek die de klavierimprovisaties van een Mozart of Beethoven aankondigt. (JC)

Carl Friedrich Abel, *Mr. Abels' Fine Arts. Music for Solo Viola da Gamba*, door Susanne Heinrich, Hypérion (distributie Lavial), CDA67628, 20,45 euro.

SLECHTS af en toe horen we nog eens gospelmuziek. Het lijkt wel alsof de gouden periode van deze muziekvorm is afgesloten met het overlijden van toppers als Mahalia Jackson. Maar het verdwijnen van dit genre gaat alleen op voor onze contereinen, want deze religieus geïnspireerde muziek, die gekruid is door het ritme van de Afrikaanse muziek, klinkt vandaag nog altijd in zoveel Baptistenkerken van de Amerikaanse *Bible Belt*.

Zangeressen van het kaliber van Mahalia zijn er evenwel niet te vinden. Haar talent was té uitzonderlijk. Mahalia Jackson zong ook nooit blues of jazz, maar gaf zich voluit aan het religieuze lied én aan de emancipatiebeweging van de zwarte bevolking van de Verenigde Staten. De Queen of Gospel beleefde het hoogtepunt van haar carrière, toen ze zong in 1963 op vraag van Martin Luther King tijdens de beroemde massademonstratie tegen rassendiscriminatie in Washington.

Gospel heeft bij ons niet steeds de diep religieuze ondertoon die het voor de originele uitvoerders had en heeft. Wie *We shall overcome* zingt, denkt er zelden aan dat dit eigenlijk een lied is over de overgang van aards leven naar de eeuwigheid. Een eerste overzicht van de verschillende stijlen en smaken binnen de gospelmuziek van halfweg vorige eeuw vonden wij op deze eenvoudige maar knappe compilatie-cd.

We horen de pioniers aan het werk: Louis Armstrong met zijn doorleefde *Nobody Knows the Trouble I've Seen*, zowel als Aretha Franklin of het Golden Gate Quartet. Een van de vele versies van *Amazing Grace* gezongen door Mahalia Jackson mocht uiteraard evenmin ontbreken, evenmin als de operastem van Paul Robeson of het swingende enthousiasme van de Edwin Hawkins Singers. Verrassend en tijdloos blijft het duet uit 1946 *Up Above my Head* van Sister Rosetta Tharpe en Marie Knight. Zij waren echte pioniers zowel van Rhythm & Blues als gospel. (JC)

Glory of Gospel. 100% Songs from The House of the Lord, TCD 2529 (distributie Coda), 9,65 euro.

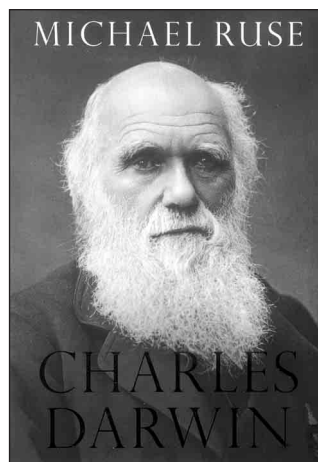
Het wekelijkse aanbod boeken, cd's en dvd's in *Kerk+Leven* is ook te raadplegen en te bestellen via het *Mediacenter* op de website www.kerknet.be.

OOK DE PAUS DOET SOMS LACHEN

BLIJKBAAR verliep het leven van de pausen niet altijd even ernstig. Zowaar, zelfs de Duitse paus Benedictus is een veel vrolijker mens dan zijn imago zou doen geloven. De samenstellers van dit boekje zochten vrolijke anekdotes bij elkaar uit het leven van drie recente pausen: Johannes XXIII, Joannes-Paulus II en Benedictus XVI. Een voorbeeld? Zo maakte Angelo Roncalli, de latere Johannes XXIII, in zijn jeugd jaren met een spade duidelijk dat hij later graag een mijter wilde dragen. Waarop zijn vader zou hebben geantwoord: „Hopelijk maak ik dat nog mee, dat er iets van jou wordt.”

Wist u dat Joseph Ratzinger ook wel eens de Mozart van de theologie werd genoemd? „Hij klaagt nooit. Hij is altijd vriendelijk en opgewekt. Net als Mozart”, zou ooit een Beierse pastoor over de latere Benedictus XVI hebben gezegd. Deze en nog vele anekdotes inspireerde de samenstellers van dit boekje tot de ondertitel *Neem jezelf toch niet zo ernstig*. Zeker doen. (TH)

Bernhard Hulsebusch & Robert Rothmann, *JoHannes. Neem jezelf toch niet zo ernstig*, Averbode, Averbode, 2008, 160 blz., 16,25 euro, ISBN 978 90 317 2729 2.



DE INVLOED VAN DARWIN

ANDERHALVE eeuw geleden schreef Charles Darwin zijn theorie over het ontstaan van de soorten uit in zijn befaamde meesterwerk *On the Origin of Species*. Het boek groeide uit tot een bestseller. Bij de eerste druk in 1859 liepen 1.250 exemplaren van de persen, destijds een aanzienlijke oplage. In totaal verschenen er tijdens Darwins leven zes herdrukken, de laatste in 1872. Tot vandaag blijft dit boek mensen aanzetten tot nadenken over de oorsprong van de dingen en biedt het stof tot discussie.

Michael Ruse, filosoof verbonden aan de Florida State University, schetst een overzicht van de invloed en de betekenis van Darwins publicatie. Ook heel wat christenen aanvaardden de theorie. Dat de Bijbel niet letterlijk moest gelezen worden, en bijgevolg ook het scheppingsverhaal niet, werd reeds ten tijde van Augustinus aanvaard, zo omstreeks 400 na Christus. Ruse ziet helemaal geen probleem om als darwinist ook christen te zijn. Het mag duidelijk zijn, Darwin levert nog steeds stof tot nadenken. (TH)

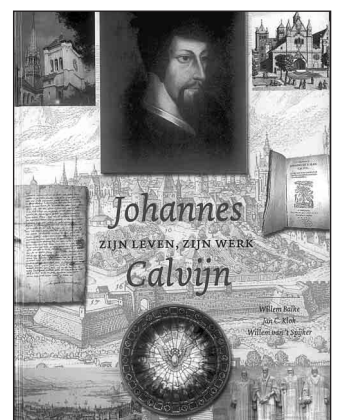
Michael Ruse, *Charles Darwin*, Ten Have, Kampen, 2009, 384 blz., 29,90 euro, ISBN 978 90 259 5906 7.

HERVORMER OF KERKSTICHTER?

DIT JAAR vieren vooral de Nederlandse protestanten met veel luister de vijfhonderdste verjaardag van Johannes Calvijn (1509-1564), die zijn naam gaf aan het calvinisme. De aandacht voor deze verjaardag is vooral bij onze noorderburen groot, wellicht omdat het calvinisme zo sterk verbonden is met de Nederlandse cultuur. Boven de Moerdijk verschenen de voorbije maanden al tientallen werken over de man. Maar Jean Cauvin, zoals de hervormer echt heette, was wel degelijk een Fransman die uiteindelijk in het Zwitserse Genève asiel vond en van daaruit mee vorm gaf aan de internationale reformatie. In de Nederlanden, waar het calvinisme het sterkst wortel schoot, zette de man nooit een voet.

Experts in de geschiedenis van de vroege reformatie stelden een mooi geïllustreerd en lijvig werk samen met een beschrijving van leven en werk van de hervormer. Kortere stukken gaan in op diverse aspecten van Calvijns kerkhervorming. Alhoewel boeiend neergepend en goed vormgegeven, blijft veel toch onduidelijk voor wie niet vertrouwd is met het protestantisme. (EDS)

Willem Balke, *Johannes Calvijn. Zijn leven. Zijn werk*, Kok, Kampen, 2008, 412 blz., 45 euro, ISBN 978 90 435 1575 7.



MARTHE VAN LISIEUX

MARTHE is acht wanneer ze met haar moeder op bedevaart trekt naar Lisieux, waar het Mariabeeld in de basiliek sinds kort bloedt. „Het bloedt niet”, besluit ze meteen. Amper een dag later richt Maria, of toch haar beeltenis, in de voormalige woonst van de heilige Thérèse van Lisieux zich tot het meisje, en zorgt Marthe op haar aansturen voor een klein wonder.

Kleine zielen is de nieuwe roman van Kristien Hemmerechts. Van een schrijfster die in haar oeuvre tot nog vooral relaties en de vrouwelijke seksualiteit centraal zette, verwacht je niet meteen een verhaal over heiligen en wonderen, en als kritische lezer ga je dan ook op zoek naar het addertje onder het gras. Lacht Hemmerechts nu met volksdevotie? Zit er cynisme tussen de regels? Na de laatste bladzijde kun je echter enkel besluiten dat Hemmerechts over het wonder schrijft omwille van het wonder, en omwille van wat het betekent voor kleine mensen.

Hemmerechts registreert, zonder te oordelen, hoe de kleine Marthe onvoorwaardelijk gelooft in haar contact met Maria en met dat geloof volwassenen overtuigt en de massa hoop geeft. Dat ook de volwassen Marthe een plek krijgt, die de hele episode eigenlijk is vergeten en er niet meer in gelooft, doet niets af aan de geloofwaardigheid en de sereniteit van het verhaal. Bovendien krijg je ook heel wat informatie mee over Thérèse van Lisieux: haar leven, haar kwaliteiten en haar eigen wens om heilig te worden als een vergeeflijke menselijke tekortkoming.

Kleine zielen is geen grootse roman, maar doet zinvol nadenken over de religie van de kleine mens. (JVH)

Kristien Hemmerechts, *Kleine zielen*, Atlas, Amsterdam/Antwerpen, 2009, 190 blz., 18,50 euro, ISBN 978 90 450 1473 9.